I - Särskilda ingredienser och processhjälpmedel

Här ger Livsmedelsverket vägledning om hur kraven i lagstiftningen kan uppnås. Vägledningen är inte bindande och utesluter inte andra sätt att uppfylla kraven.

Det här lagstiftningsområdet omfattar livsmedelstillsatser, aromer, enzymer, berikning, vitaminer och mineralämnen.

Processhjälpmedel

Definitionen av processhjälpmedel finns i artikel 3 i förordning (EG) nr 1333/2008. I de flesta fall finns ingen detaljerad lagstiftning som reglerar processhjälpmedel, men ämnena ska följa den allmänna lagstiftningen. De får till exempel inte utgöra någon hälsorisk och inte heller ha någon teknisk verkan eller förekomma i mer än tekniskt oundvikliga rester i den färdiga varan. I vissa livsmedel regleras särskilt vilka processhjälpmedel som får användas i tillverkningen till exempel i lagstiftningen om vin och om ekologiska livsmedel.

Det finns många olika ämnen som kan fungera som processhjälpmedel. Det kan vara en livsmedelstillsats, enzymer, andra ämnen eller ingredienser. Det är livsmedelsföretagaren som ska kunna visa att definitionen för processhjälpmedel uppfylls. När en livsmedelsföretagare framhåller att en livsmedelstillsats eller ett enzym är ett processhjälpmedel och så inte är fallet, ska denna kontroll och resultatet rapporteras in under respektive punkt nedan.

Kontroll och bedömning av om processhjälpmedel är säkra ska rapporteras under lagstiftningsområde J - Grundförutsättningar, hygien, rapporteringspunkt J01.

Rapporteringspunkt J01

Tillsatser

I01 - Livsmedelstillsatser

Tillsatser är ämnen som tillförs livsmedel för ett tekniskt syfte och som normalt inte konsumeras som livsmedel i sig. En tillsats måste vara godkänd för att få användas.

Villkor för användning av tillsatser och märkningsbestämmelser för tillsatser som säljs som sådana finns i förordning (EG) nr 1333/2008. I bilaga II och III till förordningen finns gemenskapsförteckningar över godkända livsmedelstillsatser.

Tillsatserna som används måste även uppfylla kraven i förordning (EU) nr 231/2012. Förordningen innehåller bland annat uppgifter som identifierar tillsatserna och krav på renhetskriterier.

Märkningsbestämmelser för tillsatser som ingår som ingrediens i ett livsmedel regleras av förordning (EU) nr 1169/2011. Kontroll av detta rapporteras på rapporteringspunkt B02.

Rapporteringspunkt B02

Tillsatser

I02 - Aromer inklusive rökaromer

Aromer tillsätts livsmedel för att ge eller förändra livsmedlens smak eller doft. Det finns lagstiftning som reglerar vilka aromer och rökaromer som får användas. Hur aromer ska märkas finns det också regler för.

Reglerna för vilka aromer som får användas, under vilka villkor och hur de ska märkas när de säljs som sådana framgår av förordning (EU) nr 1334/2008.

Det finns fler olika undergrupper av aromer till exempel aromämnen, aromberedningar, värmereaktionsaromer och så vidare.

Även vissa livsmedelsingredienser med aromgivande egenskaper som naturligt kan innehålla icke önskvärda ämnen omfattas av förordning (EU) nr 1334/2008.

I bilaga I finns en gemenskapsförteckning över aromer och ursprungsmaterial som är godkända för att använda i och på livsmedel. Här beskrivs villkoren för hur man får använda aromer och livsmedelsingredienser med aromgivande egenskaper i och på livsmedel.

I förordning (EG) 2065/2003 finns regler för hur primära rökkondensat och primära tjärfraktioner ska bedömas och godkännas. Här regleras vilket ursprungsmaterial som får användas för framställning av rökaromer, under vilka förhållanden de får framställas och de livsmedel i eller på vilka rökaromer förekommer.

I förordning (EG) nr 627/2006 finns kvalitetskriterier för validerade analysmetoder för provtagning, identifikation och karaktärisering av primära rökprodukter.

Förteckning över de enskilda rökaromer som får användas i eller på livsmedel i EU som framgår av Genomförandeförordning (EU) nr 1321/2013 är numera upphävd. EU-kommissionen beslutade 2024 att de rökaromer som hittills fått användas i livsmedel inte får ett förlängt godkännande utan måste fasas ut. Detta beslut fattades efter att Efsa bedömt att dessa rökaromer inte längre kan anses vara säkra. De aktuella rökaromerna får fortsätta att användas under en övergångsperiod. Beroende på vilken typ av livsmedel det gäller finns det övergångsperioder till 1 juli 2026 respektive 1 juli 2029. Detaljer kring detta framgår av genomförandeförordning (EU) 2024/2067.

Aromer

Inget förlängt godkännande för rökaromer

Genomförandeförordning (EU) nr 1321/2013 innehåller en förteckning över de enskilda rökaromer som får användas i eller på livsmedel i EU. Det är totalt tio rökaromer. I förteckningen anges även i vilka livsmedelskategorier rökaromerna får användas samt maximihalter för dessa. Godkännandena gäller under tio år och kan därefter förlängas med tio år i taget. Innehavaren måste då lämna in en ansökan till kommissionen.

Märkningsbestämmelser för aromer som ingår som ingrediens i ett livsmedel finns i förordning (EU) nr 1169/2011. Kontroll av detta rapporteras på rapporteringspunkt B02.

Rapporteringspunkt B02

I03 - Enzymer

Enzymer är naturligt förekommande proteiner som förstärker biokemiska reaktioner. De tillsätts normalt för att utföra/ha en teknisk funktion vid tillverkning, bearbetning, beredning och behandling av ett stort antal livsmedel.

Bestämmelser om livsmedelsenzymer finns i förordning (EG) nr 1332/2008. Här finns villkor för införande i en gemenskapsförteckning, villkor för användning i livsmedel och märkningsbestämmelser för enzymer som säljs som sådana. Arbete med gemenskapsförteckningen pågår inom EU. Förteckningen har ännu inte publicerats.

Det finns även nationella regler för användning av enzymer som kompletterar EU:s förordning. Reglerna finns i Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2014:25) om livsmedelsenzymer. Bilagan till föreskrifterna innehåller regler om hur enzymer får användas. Reglerna gäller inte om enzymerna används som processhjälpmedel.

Enzymer - att tänka på för företag

Märkningsbestämmelser för enzymer som ingår som ingrediens i ett livsmedel finns i förordning (EU) nr 1169/2011. Kontroll av detta rapporteras på rapporteringspunkt B02.

Rapporteringspunkt B02

I04 - Berikning (ej kosttillskott)

Berikning av livsmedel regleras i förordning (EG) nr 1925/2006. Förordningen gäller inte kosttillskott. I bilagorna I och II till förordningen finns listor över vilka vitaminer, mineralämnen och vitaminföreningar som får tillsättas i livsmedel.

Det finns nationella föreskrifter som innehåller regler om obligatorisk berikning av exempelvis viss konsumtionsmjölk, fermenterade mjölkprodukter och motsvarande vegetabiliska alternativ med vitamin D samt margarin och matfettsblandningar med vitamin A och D. Se LIVSFS 2018:5.

Kontroll enligt kapitel III och bilaga III i förordning (EG) nr 1925/2006 rapporteras under I07 - Ämnen vilkas användning är förbjuden eller begränsad i livsmedel inklusive kosttillskott

Berikning

Ämnen som får tillsättas i livsmedel för särskilda grupper finns listade i bilaga till förordning (EU) nr 609/2013 och för spannmålsbaserade livsmedel och barnmat för spädbarn och småbarn anges de i SLVFS 1997:27. Där anges även villkor för användandet. Kontroll av ämnen som får tillsättas i livsmedel för särskilda grupper rapporteras under G – Livsmedel för särskilda grupper.

G - Livsmedel för särskilda grupper - Kontrollwiki

I05 - Vitaminer och mineralämnen som får tillsättas kosttillskott

Endast de vitaminer och mineraler som anges i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/46/EG får användas vid tillverkning av kosttillskott i de föreningar som anges i bilaga II till direktivet. Det framgår av Livsmedelsverkets föreskrifter om kosttillskott, se 10-11 §§ i LIVSFS 2023:3.

Kosttillskott

I06 - Nya livsmedel (Novel foods)

Nya livsmedel är ett begrepp för livsmedel som vi inom EU inte har ätit i någon större utsträckning före den 15 maj 1997. Reglerna för nya livsmedel tas upp i förordning (EU) nr 2015/2283.

Det finns många olika typer av nya livsmedel, alltifrån växter, svampar och alger till kosttillskott och livsmedel framtagna med nya processer.

Nya livsmedel får släppas ut på marknaden i EU om de är godkända av EU-kommissionen. Samtliga godkända nya livsmedel är upptagna i en unionsförteckning, förordning (EU) 2017/2470, där kraven för respektive godkännande är listade.

Företagaren ska vi kontroll visa att livsmedlet är tillåtet genom

- bevis för konsumtionshistorik före 15 maj 1997 (alltså att det inte är ett nytt livsmedel) eller
- att det är upptaget som godkänt nytt livsmedel i unionsförteckningen och uppfyller de krav som framgår där

Nya livsmedel

I07 - Ämnen vilkas användning är förbjuden eller begränsad i livsmedel inklusive kosttillskott

Vissa ämnen, som inte är ett vitamin eller mineralämne, men som har en näringsmässig eller fysiologiska effekt, kan vara en potentiell risk för konsumenterna. Sådana ämnen kan vara förbjudna att använda i livsmedel eller ha en begränsad användning. De kan också behöva granskas av EU-kommissionen. Reglerna om detta finns i kapitel III samt bilaga III i förordning (EG) nr 1925/2006.

Tillsättning av vissa andra ämnen

Senast uppdaterad 18 november 2025 Ansvarig grupp ROR_LLK